

Nezdín byl malou odměnou za velkou vraždu

Nezdín – Na Vysočině, asi pět kilometrů od města Ledeč nad Sázavou leží malá obec se zvláštním jménem Nezdín.

Krajina kolem Nezdína byla a je kouzelná v každé roční době, ale pro irského žoldáka Deveroux se viditelně žádné kouzlo nemělo.

Autor: Fotoarchiv obce Prosička, Lucie Rajdlová

Nezdín patří pod [správu](#) obce Prosička. První zmínky o ní pocházejí už z roku 1363. V současné době zde žije něco přes třicet obyvatel. Obec Nezdín je sice malá, ale zajímavá, a to hned ze dvou důvodů.

Jediný v republice

Zaprvé, Nezdín je jediný v republice. V celé ČR jsou desítky Lhot, Lhotek, desítky obcí jménem Bělá, ale žádný další Nezdín. Zadruhé, majitelem obce byl v době třicetileté války jakýsi Walter Deveroux. Irský hochštapler, rváč a žoldák. Na tom by nebylo nic tak divného, neboť ne každé panstvo po bitvě na Bílé Hoře bylo vzorem křesťanské víry a morálky. Zajímavé ale je, že tento Deveroux dostal Nezdín a ještě několik dalších statků na českomoravské vrchovině darem od císaře Ferdinanda II. za vykonání velmi zvláštního úkolu – za vraždu generalissima císařských vojsk, Albrechta z Valdštejna.

V tomto případě se přenesme o zhruba 380 let zpátky, do roku 1635. Tehdy přijel do Vídně dragounský podplukovník Walter Deveroux. Byl velmi nespokojený. Není divu.

Tou dobou nebyl zrovna při penězích, zmeškal letní tažení svého pluku, a štěstěna se mu vyhýbala obloukem. Walter Deveroux přijel osobně jednat s císařem Ferdinandem II., neboť zjistil, že předchozí

písemná korespondence se minula účinkem. Žádost, kterou sepsal a osobně u dvora odevzdal hned několikrát, marně čekala na vyřízení a to už téměř rok.

Walter Deveroux byl rozhodnut nedat se ve Vídni jen tak odbýt. Ve své poslední petici (která se shodou okolností zachovala) upozorňoval na prvním místě na dosavadní věrné vojenské služby habsburskému císařskému domu, ale každý, kdo žádost četl, okamžitě poznal, že si Deveroux přičítá nároky na obdarování hlavně proto, že měl vynikající podíl na čemsi, co v žádosti tajuplně označoval jako „chebskou akci“. Ani tón žádosti nebyl nijak ponížený a prosebný. Jiní, méně významní panovníci, psal Walter Deveroux císaři, by neváhali podobné činy bohatě odměnit.

Habsburský panovník byl totiž irskému podplukovníkovi, dle jeho mínění hodně dlužen. Podle historiků Walter Deveroux, Irčan, ženatý, katolík, tehdy pouhý hejtman v dragounském pluku Waltera Butlera, navečer dne 2. února 1634 v Chebu na příkaz svých představených, plukovníka Waltera Butlera, podplukovníka Johna Gordona a nejvyššího strážmistra Waltera Leslieho, a za příslib odměny jednoho tisíce tolarů v hotovosti, spolu s vrchním strážmistrem Robertem Geraldinem, kapitánem Dionysem MacDanielem a třemi desítkami dragounů přepadli generály Kristiána Ilova a Adama Trčku, civilistu hraběte Viléma Kinského a rytmistra doktora Jindřicha Niemanna při hostině na chebském hradě a do jednoho je pobili.

Sám Walter Deveroux téhož dne vpadl se šesti dragouny do Pachelbelovského domu na Dolním náměstí v Chebu, kde byl tou dobou [ubytován](#) geniální vojevůdce Albrecht Václav Eusebius z Valdštejna, vévoda frýdlantský, sesazený generalissimus císařské armády. Deveroux na místě činu tehdy již nemocného a v podstatě umírajícího Valdštejna probodl. Údajně měl při tom ještě zvolat něco jako, zhyň, zrádná šelmo, ale to je zřejmě jen legenda, stejně jako volání chodského povstalce Koziny: „Lomikare, Lomikare... do roka a do dne.“ A pak si vrazi rozdělili kořist. Přislíbená odměna v tisícovkách tolarů byla Deverouxovi stejně jako ostatním účastníkům chebské akce vyplacena bezprostředně po činu. Tisícovka byla už v tehdejší době opravdu hodně peněz, a navíc Deveroux, jako ostatní, získal nějaké cennosti při olupování obětí, které jako správní žoldáci obrali hned po smrti, aniž [těla](#) stačila vychladnout. Ani na bitevním poli se to tehdy nedělalo jinak.

V té chvíli si Deveroux stěžovat nemusel. Za svůj čin byl spolu s ostatními žoldáky pochválen, měl očekávat povýšení, to vše se souhlasem samotného císaře Ferdinanda II. A tak irský dobrodruh těžil ze své slávy. Byl povýšen na podplukovníka.

Bez svědomí

Podle historiků Deveroux rozuměl jen zbraním a zabíjením. Se svědomím si starosti nedělal. Řekli mu, že Valdštejn je zrádce a Deveroux tomu věřil i v okamžiku, kdy stál s napřaženou píkou proti nemocnému, bezbrannému člověku. Valdštejnova smrt vzbudila ohromný rozruch v protihabsburské alianci.

O chebské hromadné vraždě psaly letáky, pamflety, šířily se zprávy o zákeřnosti císaře Ferdinanda II., podlosti generálů, kteří rozhodli o zavraždění Valdštejna bez jakéhokoliv soudu. Nepřátelé, ale i přátelé habsburského dvora se vydělili způsobu, jakým se císař zbavil svého bývalého oblíbence, generalissima. Možná se mnozí začali oprávněně ptát: „Kdy přijdu na řadu já?“ Kořist se rozdělovala i jinde a byla mnohem tučnější. Podle pozdějších rekonstrukcí bylo Valdštejnovi, rodu Trčků, Kinských a Ilovovům zabaveno [majetku](#) asi za více než 12 miliónů zlatých ve statcích, které tyto rody vlastnily po celých Čechách.

Na tyto statky se nyní vrhli jako supové na mršinu generálové, polní maršálci, plukovníci a dvorští vojenští radové. Obohacovali se domáci i cizáci. Italové, Němci, Valoni, šlechtici pocházející ze slavných rodin i dosud bezejmenní žoldněři s botami od bláta. Zkrátka nepřišli ani plukovníci Butler, Gordon a Leslie, z nichž první dostal statky v [ceně](#) přes 200 tisíc zlatých, druzí dva přes sto tisíc. Každý, kdo se zasloužil o Valdštejnovu zkázu, nebo kdo se jen pokusil dokázat své zásluhy, se nyní hlásil o svůj podíl na kořisti. Jenže toto dělení obrovské kořisti mělo hluché [místo](#). Ani v jediném případě se na tučné podílnické listině neobjevilo [jméno](#) Walter Deveroux, stejně tak si nikdo nevzpomněl na další chebské žoldáky, kteří vykonali tu nejhorší špinavou práci. Jak praví přísloví, mouřenín posloužil, mouřenín může jít.

Na Deveroux, MacDaniela, a další neznámé žoldáky si nikdo ani nevzpomněl, nebo spíš se na ně všichni do chebské aféry namočení, snažili hodně rychle zapomenout.

Aby nebylo toho neštěstí málo, Deveraux pochopil, že chebská vražda mu spíš přitížila, než by ho proslavila.

Jak si stěžoval ve své petici císaři, mnozí páni v armádě i mimo ni mu dávali najevo, že se ho štítí jako nájemného vraha, a dokonce i z domova v Irsku dostával tak znepokojivé zprávy, že se bál myslet na návrat. Tak pomalu dospíval k poznání, které mu v počátku zcela ušlo. Udělal špinavou práci za někoho jiného, tudíž by měl dostat výpalné. V souvislosti s Valdštejnovou vraždou se navíc často objevuje [otázka](#), komu vlastně tato rychlá smrt prospěla. Zda císaři nebo paradoxně víc samotnému Valdštejnovi.

Slavný generalissimus byl totiž těžce nemocný. Nemohl chodit, měl ukrutné bolesti. Deveroux tedy v Pachelbelovském domě nesprovodil ze světa muže v plné síle, ale trosku, pro kterou byla smrt vysvobozením.

Deveroux se ocitl na černé listině, jako osoba nežádoucí. Teprve teď irský žoldák pochopil, že se stal jen figurkou ve velké hře mocných, kteří Deverouxe potě, co vykonal, co vykonat měl, sprostě hodili přes palubu.

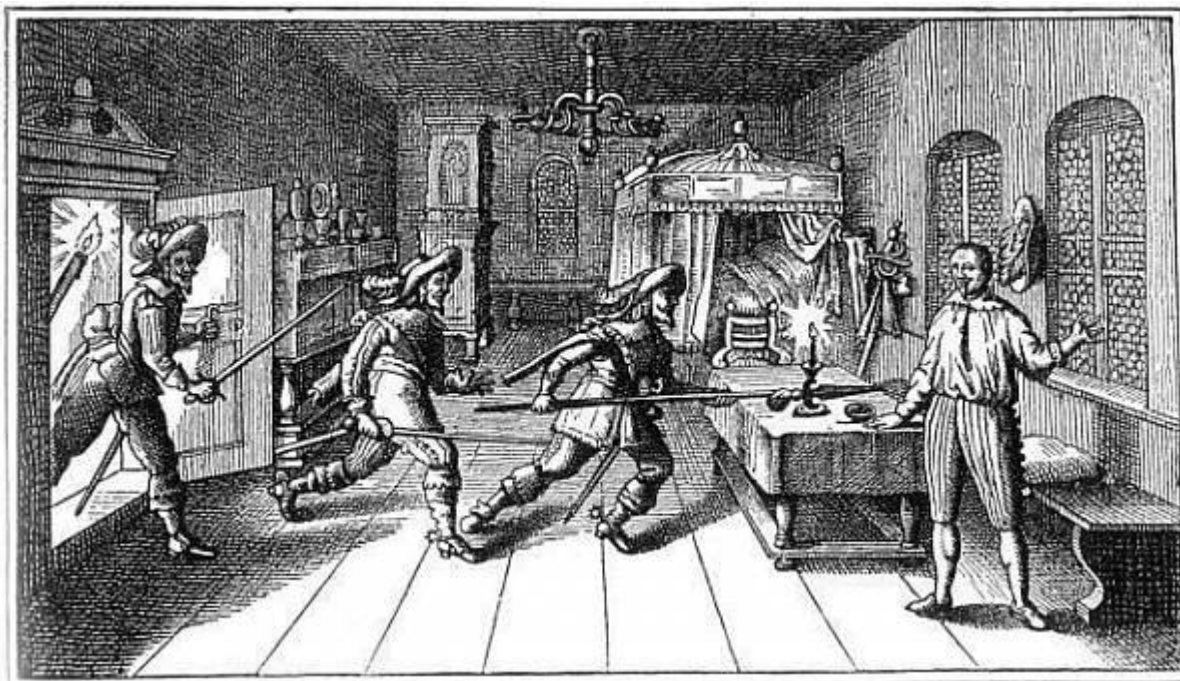
I k němu doléhaly hlasy, že zabít na smrt nemocného Valdštejna bylo vlastně zbytečné gesto, které poškodilo pověst habsburského domu. Copak smí císař nechat vraždit svoje poddané? O Deverouxe, ať už to byl samozvaný kat, nebo nájemný vrah, u vídeňského dvora nikdo nestál. Jeho supliky putovaly ze [stolu](#) na stůl, císařští úředníci se jich dotýkali se štítivým odporem.

Ušetřeme si zvědavé otázky. Deveroux ve Vídni nepochodil, v onom roce 1635 tam jel úplně zbytečně. Neměl nikoho, kdo by se za něj přimluvil, nikdo o něm nechtěl slyšet. Odjel z Vídně roztrpčen. Nakonec se císař rozhodl ve vší tichosti svůj dluh vůči Deverouxovi vyrovnat, aby se dotěrného žoldáka zbavil a postoupil mu roku 1636 zabavené trčkovské statky Dobrovítov, Chlum a Krchleby v čáslavském kraji, kam patřila i obec Nezdín s tím, aby vyplatil podíly svým společníkům Dionysovi MacDanielovi a Edmundovi von der Burg. Čistý podíl Waltera Deverouxe odhadovali finanční experti české komory na čtyřicet čtyři tisíce zlatých.

Dobrodruh statkářem

A tak se stal irský dobrodruh feudálním statkářem v Čechách a vojenské kariéry se vzdal. Domů do Irska se vrátit nechtěl nebo nemohl a podíl svým společníkům samozřejmě opomenul vyplatit. Stal se pánem několika set poddaných českých sedláků, jejichž řeči nerozuměl a jejichž nesmírná bída ho nezajímala. Jen pro srovnání, jak jeho panství vypadalo, v době, kdy obec Nezdín získal nový majitel Adrian z Enkefurtu. V obci žilo pět sedláků se dvěma potahy a jeden nájemník. Walter Deveroux přebýval raději v Praze, kde našel jedinou spřízněnou duši v irském krajanovi, jezuitovi Waddingovi. Třicetiletá válka nabývala hrozivých rozměrů. V této válce zmizelo i několik postav chebské tragedie. Walter Butler, který si vysloužil i hraběcí titul, zemřel roku 1634 krátce po poslední velké bitvě generalissima Gallase u Nordlingenu.

Plukovník Gordon se ztratil na evropských bojištích tak důkladně, že o něm docházely do [Čech](#) nejprotichůdnější zprávy. Roku 1639, v době moru, zemřel v Praze všemi zcela zapomenutý i irský žoldák Walter Deveroux. V konečném důsledku ale nedopadl tak špatně. Jiným atentátníkům, kteří vztáhli ruku na „pomazané hlavy“ se vedlo mnohem hůř. Například kapitán Jacob Johan Anckarström, který spáchal atentát na švédského panovníka Gustava III., byl tři dny bičován, pak byl pro výstrahu sťat, zmrzačen a rozčtvrcen. Walter Deveroux mohl také „v zájmu zachování dobré pověsti habsburského domu“ skončit na popravišti.

Walter Deveroux vpadl s dragouny do Pachelbelovského domu v Chebu a umírajícího Valdštejna probodl.

22.8.2015

Autor: [Štěpánka Saadouni](#)

Zdroj: http://havlickobrodsky.denik.cz/zpravy_region/nezdin-byl-malou-odmenou-za-velkou-vrazdu-20150822.html